

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ПРАВОВІДНОСИН У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ РОСЛИННОГО СВІТУ

Туліна Ельбіс Євгенівна

асистент, Національний юридичний університет імені Ярослава
Мудрого, м. Харків

Важливу роль у сфері використання рослинного світу відіграє діяльність суб'єктів державного управління. Взагалі державне управління природокористуванням та охороною довкілля становить собою механізм організації й систему діяльності органів державної виконавчої влади й органів місцевого самоврядування у сфері публічних екологічних відносин, що виникають у зв'язку з природокористуванням, відтворенням природних ресурсів, охороною навколишнього природного середовища й забезпеченням екологічної безпеки [1, с. 38]. Саме тому ці суб'єкти становлять самостійну групу допоміжних суб'єктів, які здійснюють управлінські функції у цій царині.

В еколого-правовій науці досконалому вивченню проблем державного управління природокористуванням та охороною довкілля приділено доволі значну увагу. Серед науковців, які системно розкривали ці питання, слід назвати таких, як А. П. Гетьман [1], В. М. Завгородня [2], В. А. Зуєв [3], В. М.

Комарницький [4], В. В. Костицький [5], П. В. Мельник [6], А. К. Соколова [7], Ю. С. Шемшученко [8] та ін. Проте в еколого-правовій доктрині бракує окремих праць, присвячених дослідженню проблем правового регулювання суб'єктів державного управління у сфері використання рослинного світу.

Фахівцями в галузі адміністративного права зроблені спроби класифікувати суб'єктів державного управління в цій царині. На їх переконання, до них належать Верховна Рада України, Президент України, центральні органи виконавчої влади й місцеві органи публічного адміністрування [9, с. 129]. У цій класифікації вчені-адміністративісти розглядають суб'єктів управління не тільки у сфері регулювання відносин щодо рослин дикорослих, а й і сільськогосподарських, у зв'язку з чим наголосимо, що останні не є об'єктом правової регламентації екологічних відносин. Ось чому необхідно зробити спробу перелічити цих суб'єктів суто з точки зору екологічного права й у контексті саме природокористування.

Згідно зі ст. 6 Закону України «Про рослинний світ» державне управління у сфері охорони, використання й відтворення рослинного світу здійснюють Кабінет Міністрів України, Рада міністрів АРК, місцеві органи виконавчої влади й органи місцевого самоврядування, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику зі здійснення державного нагляду (контролю) щодо охорони довкілля, раціонального використання, відтворення й охорони природних ресурсів, інші центральні органи виконавчої влади відповідно до їх компетенції [10].

Система державних органів управління, що здійснюють керування природокористуванням, ґрунтується на загальнозизнаному їх поділі на органи загальної компетенції, що відають усіма питаннями, включаючи екологічні, в межах держави чи певної її території, і спеціальної, які спеціально уповноважені виконувати функції управління природокористуванням, охорони навколишнього природного середовища й забезпечення екологічної безпеки [11, с. 34]. У підґрунтя такої класифікації покладені обсяг і характер повноважень державних органів щодо природних об'єктів і функцій управління ними.

Згідно з цією класифікацією до органів загальної компетенції у сфері використання рослинного світу, належать: Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування.

До органів спеціальної компетенції, що мають повноваження у зазначеній сфері, належать: Міністерство екології та природних ресурсів України, Державне агентство лісових ресурсів України, Державне агентство рибного господарства України, Державне агентство водних ресурсів України, Державна екологічна інспекція.

Компетенція зазначених вище органів визначена Конституцією й Законами України «Про охорону навколишнього природного середовища» та «Про Кабінет Міністрів України», а також відповідними розділами ЛК України, Закону України «Про рослинний світ» та інших актів, предметом правового регулювання яких є забезпечення використання рослинного світу.

На сьогодні існують також інші класифікації системи суб'єктів флористичних правовідносин, висловлені сучасними їх дослідниками. Приміром, І. В. Гиренко вважає, що ця система охоплює такі органи, як-от: Міністерство екології та природних ресурсів України, Державна екологічна інспекція України, Державне агентство лісових ресурсів України, Державна служба заповідної справи, Служба державної охорони природно-заповідного фонду України [12, с. 286]. Зауважимо, що станом на 27 квітня 2013 р. Державна служба заповідної справи – це Департамент заповідної справи у структурі Міністерства екології та природних ресурсів України [13].

П. В. Мельник запропонував власну класифікацію суб'єктів правової охорони лісів Карпатського регіону України, яка включає такого особливого суб'єкта, як правоохоронні органи, серед яких він називає органи прокуратури, органи Міністерства внутрішніх справ України, що здійснюють контроль і нагляд за охороною й використанням лісових ресурсів і розслідують правопорушення у цій сфері [14, с. 154].

З огляду на швидкоплинні зміни в законодавстві України ці органи наразі позбавлені будь-яких контрольних і наглядових повноважень. Зараз на них законодавством покладено функції з виявлення, попередження, викриття й розслідування правопорушень у сфері охорони й використання рослинного світу, в тому числі лісової рослинності. У той же час з урахуванням широкого кола завдань, покладених на правоохоронні органи, неможливо ігнорувати їх місце в системі допоміжних суб'єктів правовідносин у цій царині.

Як уже наголошувалося, у ст. 6 Закону України «Про рослинний світ» визначено лише перелік досліджуваних органів,

що не можна вважати достатнім для належного правового забезпечення в цій галузі. На нашу думку, потрібно доповнити Закон низкою статей, в яких визначатиметься компетенція органів спеціальної компетенції, до функцій якого належить державне управління у сфері охорони, використання й відтворення рослинного світу, що сприятиме підвищенню ефективності правового регулювання відносин у цій царині.

Список літератури: 1. Екологічне право : підручник / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого» ; за ред. А. П. Гетьмана. – Харків : Право. – 2013. – 432 с.; 2. Загородня В. М. Система та класифікація функцій державного управління у сфері природокористування і охорони довкілля / В. М. Загородня // Правовий вісник Української академії банківської справи. – 2011. – № 1. – С. 123-124.; 3. Зуєв В. А. Правове регулювання реалізації екологічного управління в Україні та шляхи його вдосконалення / В. А. Зуєв // Управління у сфері охорони довкілля та природокористування в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення. – Київ, 2003. – С. 51-92.; 4. Козарницький В. М. Право спеціального природокористування : монографія / В. М. Козарницький ; М-во внутр. справ України, Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка. – Луганск : ЛДУВС, 2011. – 423 с.; 5. Костницький В. В. Екологія перехідного періоду: право, держава, економіка (економіко-правовий механізм охорони навколишнього природного середовища в Україні) : монографія / В. В. Костницький. – 2-ге вид. – Київ : Укр. інформ.-прав. центр, 2001. – 388 с.; 6. Мельник П. В. Правова охорона лісів Карпатського регіону України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06 / Петро Васильович Мельник ; Прикарпат. ун-т ім. Василя Стефаника. – Івано-Франківськ, 2002. – 195 с.; 7. Соколова А. К. Правові аспекти державного управління в галузі охорони вод і відтворення водних ресурсів / А. К. Соколова // Проблеми законності : зб. наук. тр. / Відп. ред. В. Я. Тацій. – Х. : Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого, 2015. – Вип. 128. – С. 154-164.; 8. Екологічне право України. Академічний курс : підручник / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Київ. ун-т права ; за заг. ред. Ю. С. Шемшученка. – 2-ге вид. – Київ : Юрид. думка, 2008. – 720 с.; 9. Олійник В. І. Суб'єкти правового регулювання галузі рослинного світу України / В. І. Олійник // Право і суспільство. – 2014. – № 1. – С. 129-134.; 10. Про рослинний світ : Закон України від 9 квіт. 1999 р. № 591-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 22/23. – Ст. 198.; 11. Балюк Г. І. Екологічне право України : конспект лекцій у схемах. (Загальна і Особлива частини) : навч. посіб. / Г. І. Балюк ; М-во освіти і науки України. – Київ : ЮрІнком Інтер, 2006. – 192 с.; 12. Гиренко І. В. Правова охорона рослинного світу України: сучасна парадигма : монографія / І. В. Гиренко ; [за заг. ред. В. І. Семчики]. – Київ : НУБіП України, 2015. – 398 с.; 13. Про затвердження структури центрального апарату мінеральної України : Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 15 трав. 2014 р. № 152 // Міністерство екології та природних ресурсів : офіц. веб-портал. – Режим доступу: HYPERLINK "http://www.menr.gov.ua" http://www.menr.gov.ua/ (дата звернення: 04.07.2016). – Заголовок з екрана.; 14. Мельник П. В. Правова охорона лісів Карпатського регіону України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06 / Петро Васильович Мельник ; Прикарпат. ун-т ім. Василя Стефаника. – Івано-Франківськ, 2002. – 195 с.

Державна екологічна академія
післядипломної освіти та управління

Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого;

Харківська обласна організація
Всеукраїнської екологічної ліги

Громадська організація «ЕКО»

Науково-виробниче об'єднання «Електр»

**ЕКОЛОГІЧНА ТА ТЕХНОГЕННА
БЕЗПЕКА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ
УКРАЇНИ. ПРОБЛЕМИ УТИЛІЗАЦІЇ ТА
ВИДАЛЕННЯ ПОБУТОВИХ ТА
ПРОМИСЛОВИХ ВІДХОДІВ
(ЕКОЛОГО-СОЦІАЛЬНІ, ТЕХНІЧНІ
ТА ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ)**

Матеріали міжнародної науково-практичної конференції

(м. Харків, 4-6 жовтня 2016 р.)

За загальною редакцією професора О.І. Бондаря та
професора А.П. Гетьмана

Харків
2016

УДК 628.35; 349.6; 628.24+69.059; 504.064:628.2+504.3.054; 631.95;
628.31; 628.161.1; 504.064; 634.0.61\$ 338.48-6:502.51(477.54)(045);
556.388; 378.147.091.33.-027.22

ББК 67.307(4УКР)

Т33

За зміст та якість матеріалів
відповідальність несуть автори публікацій

Екологічна та техногенна безпека населених пунктів
Т33 України. Проблеми утилізації та видалення побутових та
промислових відходів (еколого-соціальні, технічні та правові
проблеми) : Матеріали міжнародної науково-практичної
конференції (Харків, 4-6 жовтня 2016 р.)/ за заг. ред. О.І.
Бондаря та А.П. Гетьмана – Х. : 2016. – 168 с.

ISBN 978-966-2136-69-2

УДК 628.35; 349.6; 628.24+69.059;
504.064:628.2+504.3.054; 631.95;
628.31; 628.161.1; 504.064; 634.0.61\$
338.48-6:502.51(477.54)(045); 556.388;
378.147.091.33.-027.22
ББК 67.307(4УКР)

ISBN 978-966-2136-69-2

© Харківська обласна організація
Всеукраїнської екологічної ліги